

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 19. У Сомбору 15. Октобра 1868. Год. X.

Са првог збора србских народних учитеља у Банату.

Већ е на више места ово дана јавно речено, да е 30. и 31. Аугуста о. г. збор србских банатских народних учитеља у Викинди држан, но нигде се јошт рад тога збора обшјрно не изнесе, те с тога ево извод из записника тога збора шаљмо, да се у Шк. Листу штампа.

Но пре но што би записник изнели, нужно е, да јошт нешто споменемо, што се пре записника десило.

Први дан изјутра од 8—9 часова уписивали се чланови, кои у збору учествовати хтедоше, у србској великој школи. У 10 часова позваше нас звона у св. цркву на молитву, где е 50 учитеља и јошт толико гостию чувства своя к Богу уздизало и за помоћ и благослов Св. Духа, на овом просветном путу молило.

Пошто се св. богослуженј доврши одемо сви широм из цркве у дворану мајистратску, где е већ све припремно било, и ни утишали се нисмо, а устаде Влайко Маински правник и рече, како е он чуо од више чланова овога збора, да е од мајистрата одређен политички комисар за овај збор. Он пита местни одбор, е ли то йстина, и ако е, е ли одбор то од мајистрата захтевао, или е сам мајистрат то учинио?

Глиша Јорговић као председник одбора из околине Кикиндске одговори, да одбор ние комисара захтевао, он вели, да е одбор само јавио мајистрату, да ће се овај збор држати и молио е тога ради, да му се ова дворана за време зборенија уступи. Мајистрат пак у својем решенју уступи дворану, и уједно јави, да е г. Павла Поповића за комисара политичког одредио.

Майнски протестуе против таквог комисара и вели, да смо ми у уставној држави, па е нама слободно и без комисара скупљати се и зборити и предлаже, да се едан одбор из ове скупштине врховном судцу пошлѣ, да моли, да нам се комисар на скупштину не изашлѣ. Учини се.

Одбор од петорице отиде врховном судцу г. Лази Видићу и донесе одговор, да е већина сената нашег маџистрата била за то, да се комисар изашлѣ, а ние из саме нѣгове волѣ, но он ће поново таки сесију држати, па ако већина на то пристане, да изостане комисар, он не мари, ко е и учини. Неколицина сенатора, што се код г. врховног судца рад договора искупили, закључе, да из дослѣдности сво е решенѣ, у ком е за ову скупштину комисар одређен, преиначити не може; а тако заузму политички комисар и председник одбора из околине ВКикиндске своя места и саветованѣ се одпоче.

ИЗВОД

из записника првог збора србских народних учителя у Банату у ВКикинди 30. и 31. Аугуста 1868. године држаног.

Под председништвом: Глише Јурговића.

Присутни су били:

1. Од банатских учителя: Исидор Крецул и Јован Ракић из Срб. Итебея; Мияило Божески из М. Ст. Миклуша; Любомир Вишковић и Марко Бибић из Врањева; Јован Панић из Падоя; Никола Јанковић, Лука Давидовић и Мита Нияковић из Мокрина; Владимир Вуйић и Сава Бугарски из Срб. Ст. Петра; Урош Вуйић из Махале; Јован Илић из Панчева; Светозар Белеслия из Ђале; Ђура Крајован из Сирига; Лаза Удицки из Пардана; Милош Алексић из Кларие; Петар Фогараш и Глиша Перић из Кумана; Гавра Пещић из Бечкерека; Матия Груић и Јован Поповић из Башахида; Маша Николић из Срб. Крестура; Петар Луцић из НБечея; Васа Поповић из Меленаца; Дмитар Давидовић из Неузине; Тодор Кнежевић, Сима Айваз, Тодор Шивић, Аркадија Варађанин, Стеван Петровић, Ника Николић, Светозар Недић, Христифор Айваз и Глиша Јурговић из Кикинде; Миша Кнежевић из Деске; Владимир Павловић из М. Бечкерека; Светозар Моцика из В. Ст. Миклуша; Јован Жупунски из Сараволе; Любомир Марковић из Немета; Илия Алексић из Бочара; Милош Настасић из Беодре; Алекса Арновлѣвић из Варяша; Ђорђе Богосавлѣв из Ченея; Миша Ковачевић из Тараша; Васа Лалић из Карлова.

2. Од бачки учитеља: Драгутин Дадић из Аде.

3. Од гостию: Богдан Кузмановић свештеник из Кларие; Влада Раић свештеник из Бочара; Петар Петровић свештеник из Мартоноша; Маринковић свештеник из Црне Баре; Стева В. Поповић правник из Будима; Влайко Маински правник из Врањева; Глиша Гершић тайник уедињене омладине србске из Н. Сада; Пера Путник ђимпазиста из Срб. Ст. Петра; Ђорђе Звекић правник, Пера Видак медик, Стева Видак млађи правник, Коста Райковић свештеник, Павел Влаховић прота, Ђорђе Влаховић свештеник, Јован Удицки свештеник, Аксентије Радовић адвокат, Пера Риста и Панта Манойловић, трговци и многи други из Кикинде.

Прва седница се одпочне у 10 часова изјутра.

Бр. 1.

Председник одбора из околине Кикиндске Глиша Ђорговић поздравил збор са неколико срдачни речи, па пошто се имена свију присутних чланова прочитају и одоставере позове председник скупштину, да себи часнике изабере.

Скупштина едногласно изабере себи за председника Глишу Ђорговића, а на предлог председников за бележнике изабере: Гавру Пешића, Стеву Петровића и Аркадију Варађанина.

Бр. 2.

Председник позове бележника Аркадију Варађанина да чита програм одборски, што га је за ову скупштину приредио.

Бележник чита програм:

- „1. Претрес од одборавећ израђеног устава, у ствари србске банатске учитељске задруге.
2. Како да се удесе наше школске књиге, те да одговоре духу времена и народной потреби?
3. Како да се установи мировина за старе и немоћне учитељ, њихове удовице и сирочад?
4. Како да се одсад на годину дана дође до едног општег састанка србских народних учитеља у Аустрији?“

Скупштина је ово с пажњом саслушала.

Бр. 3.

Чита се предлог петорице чланова, који је на скупштину управљен у погледу реда, когга се има скупштина и поедини чланови придржавати и који овако гласи:

»Подписани чланови овога збора предлажу, да збор пре но што отпочне своя саветованя изрече ова начела:

1. Учителѝ, кои су на збору имаю решавајућа, а присутни гости саветуюћа гласа.

2. Сваком присуствујућем умчава се слобода говора у границама пристойности.

3. Ко жели да узме реч нека се прияви дотичном перовођи, па председник одређуе ред, којим ће говорници узимати реч.

4. У одной ствари може сваки само двапут говорити, ко жели и трећи пут, има на то изискати одобренѝ од збора. Предлагачу се дозвољава последња реч у корист свога предлога.

5. Личним стваримо и прециркама нема места на овом збору.

6. У записник улазе предлози, кратак извод саветованя, закључци са разложима:

7. У доидућој седници прочитаће се увек записник прошле седнице, и ако нико нема да га исправља, одоставериће га председник са перовођама. У ВКикинди 30. Аугуста 1868. (долазе подписи.)“

Скупштина усвои овај предлог у свој својој целини.

Бр. 4.

Ђорђе Звекѝ правник напомињ, да е прва и најсветија дужност наша као грађана уставне државе, да бранимо она права, што нам као таковима припадаю, ер тек као ваљани грађани можемо бити ваљани учитељи, свештеници, лекари, и т. д. пошто пак говорник у поступку срб. ВКикиндског маѝстрата, — кои е већином гласова одредио за овај збор политичког комесара, — види повреду уставне грађанске слободе удруживаня, а особито при оваком збору, чия е цел искључиво просвета и напредак нар. школе, с тога предлаже, да се:

1. Збор овај свечано огради у записнику своје противу тог поступка маѝстрата изричући, да комесару не може стати на пут, ер се сили мора покорити.

2. Да поднесе жалбу в. влади у овом питању, што се тиче изашиланя политичког комисара на овај збор, ер се тиме и неко неповеренѝ овоме збору подмеће.

Стева В. Поповић Слаже се подпуно са оба предлога предговорника, само е рад, да попуни мотивованѝ предговорниково овим: да се вис. влади већ и с тога морамо жалити противу поступка нашег србског маѝстрата, како, да овај случај не би служио као неки прецеденс и у будуће.

Председник, пошто нико више за говор пријављѝ не беше,

запита скупштину: да ли ће усвоити предлоге брата Ђорђа Звекића? —

Скупштина едногласно усвои оба предлога Звекићева и налаже бележницима, да жалбу министарству у име скупштине поднесу.

Влајко Маински саветује скупштини, да се власти повинује и по том поздравља комисара.

Скупштина га саслуша и поздрави комисара са: „Живео!“

Бр. 5.

Јован Илић поздравља скупштину у име панчевачке општине, која га је на скупштину ову изаслала, уједно се жали, што ван нђга ни једног учитеља из банатске војне крајине на овоме збору нема, ер вели, да би тима учитељима саветованђ оваких зборова од највеће користи било, па предлаже, да се ова нђгова жалба у записник уведе. —

Скупштина узима на знањ.

Бр. 6.

Председник позове бележника да чита устав, што га је одбор из околине Викиндске за ову скупштину припремио.

Перовођа чита: (овај устав не ћемо овде убележити, ер ће доцније са малом изменом доћи.)

Пошто се овај устав прочита упита председник скупштину: жели ли генералну или специјалну дебату о овом уставу одпочети?

Ђорђе Звекић предлаже, да се један одбор изабере, који ће устав проучити и по подне извештај свој скупштини поднети,

Стева Петровић предлаже, да се на специјалну дебату одма пређе.

Стева В. Поповић интерпелује председника; што није упитао скупштину, да ли има јошт когод од чланова какав зготовљен устав.

Пошто се нико од чланова са другим уставом прихватио није усвои скупштина Звекићев предлог и изабере на предлог председников ови 15 у одбор: Стеву В. Поповића, Николу Јаковића, Любомира Вишковића, Јована Илића, Богдана Кузмановића, Ђорђа Звекића, Тодора Кнежевића, Перу Видака, Луку Давидовића, Светозара Моцику, Симу Айваза, Тодора Шевића, Косту Райковића и Драгутина Дадића.

Бр. 7.

Бележник чита другу тачку одборског програма, која овако

гласи; Како да се удесе наше школске књиге, те да одговоре духу времена и народной потреби?

и Богдан Кузмановић предлаже, да се одбор од шесторице изабере, кои ће и ово читанѣ претрести и по подне о раду своје извештај скупштини поднети.

Стева Петровић учитељ говори о томе, како су нам наше школске читанке само сакати преводи са немачкога, у којима се преводчици несу ни на чистоћу њезика нашег, па ни на саму ствар обзирали. Он није ни мало задовољан са данашњим нашим читанкама и предлаже, да чланови ове задруге приберию материјала за наше читанке, кои би се о идућој главној скупштини претрести и за читанке удесити имао, а међу тим, да се „Матица Србска“ умоли, да надтечај за најболѣ школске књиге распише.

Тодор Шевић говори о томе, какав треба да је учитељ, па прелази на слободу и просвету као две чивѣнице, које заједно и упореду морају ићи.

Аркадија Варађанин побия наш србски Буквар, тим, што вели: да је Буквар књига, која ваља ово троје да учи: 1. да деца из њѣга науче читати књиге свога народа; 2. да то што пре науче; и 3. да то чинећи почињу духом јачати. Ми с нашим данашњим Букваром вели он, не можемо ни једно како ваља постићи, јер није писан писменима, којим су већином данашњѣ наше књиге написане, па по томе не могу деца научити све наше књиге читати, а није удешен ни написан по данашњем начину предавања, а то опет јако смета брзом напредку, па није разговетно по дечијем схваћанју написан а ни чисто србски, те то све затупљује, а не јача дух дечији. Из тога се дакле види, да нам Буквар као прва школска књига готово ништа не вреди.

Он даље говори о правописима, којим су наше школске књиге написане и тврди, да су у њима сва три наша правописа побркана, па се дете из њих ни једном како ваља неучи. Време је кратко, вели он, па тако важан и огроман посао не може се овде ни исцрпити како ваља, те с тога предлаже, да се одбор одреди, као што је већ г. Кузмановић предложио.

Више се није нико јавио, до о овој ствари говори и

Скупштина усвоји предлог Кузмановићев и изабере на предлог председников ову шесторицу у одбор; Богдана Кузмановића, Јована Илића, Милоша Настасића, Глишу Перића, Стеву Петровића и Аркадију Варађанина.

Седница се ова заклуче у 12½ часова и закаже се по подне у 4 часа.

Друга седница отвори се у ½5 часова по подне.

Бр. 8.

Стева В. Поповић говори о важности учительски задруга а спомини у своме говору, да су у Немачкој јошт пре неколико десетина година такове задруге, као што данас ми основати желимо, постале, и каквим богатим плодом су већ уродиле виде се из њихове школске литературе. Он мисли, да е и овај одбор из околине Викиндске та мисао за болшим напредком руководила, те нас позваше амо, да се у едно коло уватимо па тако и брже и сигурније и ми с нашим школом у напред да пођемо; он похвално благодетну мисао овог одбора из околине Кикиндске и жели јој срећна успеха.

Скупштина е ово са запетом пажњом саслушала.

Бр. 9.

Чита се брзјавски поздрав од г. Николе Вукићевића професора на србском учительшћу у Сомбору, који е на скупштину управљен и који овако гласи: „Збору учительском братску слогу и срећу; нека послужи на општу корист и напредак народа србског. (подпис).“

Скупштина се одазове са громким; „Живео!“

Бр. 10.

Стева В. Поповић као извештач — одбора петнаесторице — што е пре подне од скупштине изаслат, да устав од одбора из околине Кикиндске проучи, — чита устав онако као што га е изаслати одбор од петнаесторице изменио.

Устав тај овако гласи:

ПРЕДЛОГ ОДБОРА ПЕТНАЕСТОРИЦЕ О УСТАВУ ЗА СРБСКУ УЧИТЕЛСКУ ЗАДРУГУ У БАНАТУ.

Чл. I.

Србски народни учители у Банату — овамо рачунајући и банатску војну крајину — оснивао једну задругу под именем: „Задруга србских народних учитеља у Банату“

Чл. II.

Задатак е овој задрузи, да на основу истине, а помоћу науке унапреди србску народну школу, и према томе јој е цел: да удвигне сво србско банатско учительство, да се оно узajemним обавештавањем далје развија и усавршује у својој струци; да унапређује и шири просвету, која одговара народним духу; да настоји, да народно учительство заузме у друштву и за-

ступняштво му онај положај и уплив, који му за времена свога узвишена и племенита позива с пуним правом припада.

Чл. III.

Задруга ова има своје редовне чланове и подпомогаче.

1. Редован члан може бити сваки србски народни учитељ у Банату, који годишнџ улаже редовно у друштвену благајну по 50 новчића.

2. За члана подпомогача прима се сваки поштен Србци и Србкиња, ако прилаже годишнџ најманџ по 2 фр. а. вр. у друштвену благајну.

3. Редован члан има право пасивног и активног избора и решава своим гласом у свима друштвеним пословима.

Чл. IV.

Задруга ће ова држати сваке године по потреби своје јавне главне скупштине, у којима ће се ван осталих предмета расправљати педагогичко-дидактична питања и држати предавања о васпитавању и обучавању.

Чл. V.

Задруга ова поделиоуе се на ове огранке:

- а) на Кикиндски,
- б) „ В. Бечкеречки,
- в) „ Панчевачки,
- г) „ Вршачки,
- д) „ Тамишварски,
- е) „ Модошки,
- ж) „ Арадски,
- з) „ В. Ст. Миклушки,
- и) „ Канџишки и
- ј) „ Вранџвачки.

Члановима се оставља на вољу у који ће огранак ући:

Чл. VI.

У задатак и делокруг ови огранака спада:

1. да се радња у њима тако удеси, да подржава у свакоме члану интерес за све струке обучавања;

2. да поменута радња подстиче свакога члана, да разгрануе своје знањ и деланџ у свима струкама наставе; а уедно да дае повода, да сваки члан може развити и у раду остварити свој нарочити дар у корист напредка у настави;

3. да огранци покретанџм разни педагошки питања, дају прилике члановима, да рашире своја знања у науци васпитања и помоћним јој наукама у психолоџији и антрополоџији;

4. Да чланови огранака, заедничким држанѣм педагошких листова, набавком знатни педагошки дела полагају temelь ограначким книжницама; да би тако своя лична педагошка искуства могли непрестано доводити у склад са историом и свакиданѣм напредцима педагоѣие и наставе;

5. Да настојаваю око тога, да се за школску и одраслиу младеж списую књиге према потреби народној и напредку науке у том обзиру, и напoкoн, да претресаю књиге, које буду у тој струци излазиле.

Чл. VII.

Чланови ови огранака стицаће се више пута, а најманѣ по двапут у години на састанак.

У састанку огранка председаваће од чланова ограначки за тај састанак изабрани председник.

Председник еднога састанка сазива доидући састанак огранка и дужност му престаје, пошто се нови председник састанка изабере.

Огранци бирају себи и остале часнике по потреби као сталне или привремене.

Огранци су дужни редовно подносити скупштини извештај о радњи својој.

Чл. VIII.

Задруга бира о својој главној скупштини годишњи одбор из средине свию чланова свои.

У одбор тај бира се најманѣ пет особа.

Годишњи одбор заступа преко године задругу у свима њѣним пословима и служи као средсреда задружним огранцима; он сазива редовне и ванредне главне скупштине задруге, и чини пужне припреме за то; он назначује место и рок за скупштину и то увек у другом од преднаведених ограначки места; чува друштвени печат и благајницу, рукописе и свуколику имаовину друштвену; води рачуне, прима приходе и подмирује трошкове; посредује између поедини чланова и задруга учитељски; врши закључке скупштинске, обавља све послове, што му скупштина зада и извешћује о свему годишњу скупштину, која прва долази.

Одбор бира из своје средине председника и тайника. Седиште годишњем одбору одређује скупштина.

Годишњи одбор одговоран је пред скупштину за све, што му она на чувањ или на извршењ повери.

Функция одборска престае онда, када га од ове главна скупштина реши.

Чл. IX.

Скупштина е јаван збор или договор свију задружни чланова.

Скупштина бира под председништвом годишњег одбора из средине редовни чланова часнике за ту скупштину, и то:

а) председника са апсолутном и

б) перовође (колико их нуждно нађе) са релативном већином гласова.

Чл. X.

Пошто се часништво за скупштину изабере приступасе следећем:

1. Годишњи одбор извештава главну скупштину о читавом стану задруге за прошлу годину.

2. Бира се одбор кои ће од годишњег одбора поднешени рачуне прегледати.

3. Саветоваће се о предметима и предлозима, што их поднаша годишњи одбор.

4. Претресаће се питања и предлози поединих чланова.

5. Пријављују се чланови, кои би ради педагогично дидактична предавања држати.

6. Одбор (под 2. овога X. чл.) поднаша извештај.

Бира се нов годишњи одбор.

Чл. XI.

Задруга ова има свой печат, у коме на среди стои око господа Бога у зраку, под њим ове речи; „просветом напредку!“ а унаоколо: „Печат србске учитељске задруге у Банату.“

Чл. XII.

Распре, ков би се помеђу члановима ове задруге породиле, а тичале би се целе задруге, доносиће се на главну скупштину, где ће се образовати порота, која ће ствар пресудити.

Чл. XIII.

Пословни е език ове задруге србски, а у саобраћају са властима србски са мађарским преводом.

Чл. XIV.

Ако би се кадгод догодило, да би ова задруга престати морала, последња ће главна скупштина решити, на какве ће се просветне цели употребити имаовина задружна.

Чл. XV.

Да би се која тачка овога устава изменути могла, нуж-
но е, да е на главној скупштини присутно две трећине ре-
довних чланова задруге и онда решава већина.

У Викинди 30. Аугуста 1868. године.

Пошто се овако овај устав прочитао и пошто у главном нико
ништа на нѣга приметио нис пређе се на шпецијалну дебатy
овог устава.

Чита се по реду I. чл. чита се затим II. чл. па и III. чл.
На два прва чланка непримети нико ништа а на трећи рече.

Владимир Павловић да би ваљало, да и подпома-
жући чланови решавајућа гласа имаю, ер нис право да више
материјалне помоћи прилажу, а да ни толико права не уживаю
колико редовни.

Исидор Павловић сенатор предлага, да чланови
подпомагачи имаю и решавајућа гласа, али само што се ма-
теријални друштвени ствари тиче, ер не би било право вели он,
да они само плаћаю, а други тим новцем да руке и распо-
лаже.

Васа Арновлѣвић сенатор брани редакцију из узрока,
што би се можда више подпомагача, него редовни искупило;
а десило би се, да изађе каква педагогична књига, која би
учитељима добро дошла, па чланови подпомагачи не разумева-
јући овога посла могли би одбацити такову књигу из матери-
јални узрока, а учитељима би велик уштрб тим учини би.

Маински и Варађанин подпомажу Арновлѣвића.
После овога не пријави се нико више да у овој ствари го-
вори и

Скупштина усвои сва три чланка без никакве измене.

Далѣ се чита IV. чланак овог наведеног устава, чита се
V. и VI. до четвртог става, и почем ни на едан нико ништа
не примети; —

прими скупштина све без измене.

Ова се седница закључи око $\frac{1}{2}$ 6 часова по подне и за-
каже се трећа у 9 часова из јутра сутра дан, т. е. 31. Ау-
густа.

(Свршиће се.)

Станѣ фонда Школскога Листа

коим сомборска србска црквена община рукуе

на свршетку године 1867.

Б. ИЗДАВАЊЕ.

На свршетку годину 1866 од капитала фонда Шк. Листа налазило се у издавану сума од 1121 фр. 37 нов.

Од ове суме, под 2. Авг. 1867. повраћена е у капитал у помоћ уредништву Шк. Листа дто. 29. Јул. 1865 издата сума од 100 фр. — а под 29. Јан. 1868 а конто рачуна од продатих књига „Кратко упутство за учитељ“ повратио е професор Никола Вукићевић суму од 206 фр. 57 н. а. вр. (види протокол издавања под 28. Јун. 1861. стр. 1.) и по томе сума издавања смадљна е у течаю ове године са 306 фр. 57 н. слѣдователно од горњѣ суме издавања одбивши повраћених 306 фр. 57 н., остае право издавањѣ са — — — — — 814 фр. 80 нов.

Осим тога у течаю 1867 год. била су ова издавања:

1. Марта 1867. а конто штампана књиге: „Чланци о васпитану“ А. Вагнеру по квити	— —	15 „ — „
15 Септ. 1867. истоме за штампанѣ вишенменоване књиге	— — — — —	66 „ — „
18. Септ. За увезивањѣ исте књиге Бели Вернеру књиговезцу	— — — — —	30 „ — „
24. Нов. За штампанѣ књижнице: „Народне Песме“ штампару А. Вагнеру	— — — — —	106 „ 88 „

И тако по учинѣном рачуну на свршетку 1867 године сума у издавану налазећег се новца из фонда Школскога Листа износила е — — — — — 1032 фр. 68 нов.

Приметба. Из овога се види да се од капитала фонда Школскога Листа под данашњим у издавану налази сума од: 1032 ф. 68 н. ауст. вр. По томе за сада лихвоноснога капитала у овом фонду има: 2577 фр. 47½ нов. — У Сомбору, 29. Јануара 1868.

Боголюб Костић чл. одбора. Н. Ђ. Вукићевић, приправ. професор.

СТАНѢ ФОНДА ЗА УЧИТЕЛСКЕ СИРОТЕ.

На почетку год. 1867 капитал фонда за учитељске сироте, урачунавши овамо и прилог из Турин, о коме е у Шк. Л. од год. 1867, бр. 1. јављено, — износио е — — — — — 214 фр. 79½ нов.

На ово од 20. Фебр. 1867, до истога дана 1868, припало е 6% интереса — — — — — 12 „ 88% „

У течаю 1867. год. приложено е на овај фонд г. Јован Стојанов учитељ Молски приликом примана учитељског звања, као што е у Школ. Л. 1867

бр. 21. саобштено — — — — — 2 „ — „

Цело станѣ фонда за учитељске сироте износи — 229 фр. 68% нов, У Сомбору, 29. Јануара 1868. — Боголюб Костић члан цркв. ман. дејугацие. Н. Ђ. Вукићевић, приправнички професор.

Д О П И С.

У Ловри, 1. Септембра. Сваки дан изгледах, да ће когод у Школскоме Листу јавити за смрт многогодишњег заслужног учитеља србског Георгија Тошковића, на почем то до данас нитко неучини, намераи сам да неколико података из живота покойниковог саопштим.

Георгиј Тошковић учитељ Помазски родио се у Срб. Альмашу год. 1803. Отац му е био земљдѣлац и веома оштар човек, а мати, — коју е он као валян син особито пазно и поштовао, — била е паметна, богобоязлива и добра жена. Имајући особиту вољу к' наукама помоћу родољубивих Сентадrejaца сврши у Сомбору препарандију. Прва му е учитељска штација била Чип, србско село на острову Чепельском, гди е као млад учитељ пет година провео. Чувши за њѣга Коморанци позову га к себи за учитеља и певца, гди пробави 6 година, затим га позову к себи Балашђармањани, код којих такође као певац и учитељ пробави неколико задоволних година. Одтуда г. 1845 отиде у Нови Сад, гди до покрета даваше приватне лекције деци отмених породица. После покрета служио е као учитељ најпре у Пантелији затим у Чипу неколико година, а у Ловри 6 година. Ово србско село и данас жали за добрим своим учитељем, кои е у дѣци дух родољубија особито побуђивао. Он е Ловранима у аманет оставио молбу, да нишото туђинца у свое село непримају, него да Ловра свагда остане као што е сада чисто србско село. Њму се има захвалити, што е властелинство учитељу њиву на ужитак даровало, а община плату поболшала. Год. 1861. премештен е у Помаз гди ове године умре. — У старим годинама оженивши се оставио е после себе супругу и трое малелѣтне дѣце, у најбѣднѣм стану. Супруга њѣгова, кад е после смрти мужевљѣве време дошло да се из учитељског стана изселити морала, падне у очајнић и сврне с ума, те ю однесу у болницу Пештанску, а нејка дечица потуцаю се сада од немида до недрага. Би л' се овой сирочади учитељској помоћи могло из кесе за учитељске сироте, или ма од куд с друге стране? —

Браћо учитељи помажимо овой јадной сиротной дечици, и учинимо им дела милости, коя е отац њихов многима за живота свога чинио!

Гавра Бољарић учитељ.

Школске вести.

НАИМЕНОВАНЪ МИНИСТРА ПРОСВЕТЕ У СРБИИ. Господин Димитрие Матић досадашњи секретар савета наименован е 23. Септембра о. г. за министра просвете и црквених дела у Кнежевини Србији. Сваки прави Србин, кои е напредку народа нашег рад, веома ће се радувати, кад чуе за ово наименованѣ; ер Госп. Матић познат е у Србству са поштеног карактера, жарког родољубља, и озбиљне учености свое, с којом е досада достойно роду своме послужио, а одсада ће, ако Бог да, и већма се старати моћи о просвети рода свог.

ИЗ СРБСКОГ УЧИТЕЉИШТА. Школска 186% година заночета е у учитељишту Сомборском 1. Октобра. Првих дана трајло е уписивањ, полагањ испита за примањ и поновљањ испита. — У Суботу 5. Окт. држано е свечано „Призивање св. Духа“ и по том су ученицима објављени закони школски. Предавања започета су 7. Октобра.

У други приправнички течај уписало се до сада 19 ученика, између којих су 18 прошле године први приправнички течај овде редовно свршили, а едан као бивши од више године практични учитељ у војној граници и савршени приправник Матрочачки по добивеном од в. Министарства Угарског допуштено, пошто е испит из предмета за I. разред прописаних са довољним успехом положио, прешао е у други приправнички течај.

У први приправнички течај примљиво е до сада 23 ученика, а сврх тога четворица од ланских приправника првога течаја, кои су на поновљеном испиту из поединих предмета слаб успех засведочили, могу или течај поновити, или ако то неће да учине а оно морају из завода изступити.

Између новопримљених у први течај приправника едан по имену Вук Бакић родом из Хрв. Краине свршио е шести реални разред у Раковцу с отличним успехом, едан е свршио шести гимназијални разред у Вашарелю с изврстним успехом; двојца свршили су пети, а десеторица четврти гимназијални разред; едан е изучио III. разред баталјонске школе у Тителю; а остали осморица свршили су трећи реални разред.

За дивно е чудо да се између толике омладине Србске, што се учи, само овако малени број нашао, кои су се ради посветити учитељском званю, дочим би потреба народна изискивала да их е барем двапут толико, и да све сами најваљнији синови србски учитељском званю себе посвећују на благо рода и народног подмладка; ер ако и када, то се доиста сада може рећи, да су нам од свију званичника најпречи народни учитељи, и да у учитељском реду највећна и најболѣ можемо послужити милом нашем Србству.

ОТВАРАНЊ НОВИХ СРБ. ОСНОВНИХ ШКОЛА. Читаоцима Школскога Листа познато е, како е по закључку представништва сл. и кр. вароши Сомбора в. кр. угар. министарство просвете и црвених дела под 10. Мая о. г. бр. 5839 одобрило, да се у Сомбору две нове србске основне предградске школе о трошку варошке благаянице отворе. Пошто е из варошке благаянице овим школама годишњ издржаванњ обезбеђено, и пошто су у свое време учитељи изабрати и станови за школе под најм узети и оправљени, отворене су ове школе 30. Септ. о. г. и то една у предградию Селенчи а друга у предградию Црвенки. У првој е учитељ г. Лазар Станоев, а у другој г. Стефан Арсенивић. — Школе ове подигнуте су у оним краевима вароши од куда е досада редко које дете у средоточну школу долазило. До сада се искупило у школу Селеначку 48, а у Црвеначку 63 деце, а могли би их на оба ова места и двапут толико бити. Такође на обадва места покушава се да се заведу повторне школе за обучавањ одрасле младежи.

Горепоменутога дана започет е школски течај у главној мушкој

и у основној женској школи Сомборској, у којој има на 200 школа полазеће деце, дакле исто толико колико е и онда било, кад градских школа имали нисмо. У Суботу 5. Окт. држано е у св. Ђурђевској цркви призивање св. Духа, коме су сви ученици и ученице са својим учителяма присуствовали.

УЧИТЕЛСКИ ЗБОР. Први окружни учитељски збор у протопресвитерату Сомборском држаће се 17. Октобра о. г. под председавањем преч. Г. Ђорђа Бранковића Протопресвитера и окруж. школског надзорника. У збору том учествоваће и сви овојџетни учитељи.

ВИСШИ ДЂВОЯЧКИ ЗАВОД У ЗАГРЕБУ. С радошћу јављамо, да су премила браћа наша Хрвати ове есени отворили у престолници својој висши девојачки завод дне 1. Октобра по новоме. Отварањ било е свечано и у присуству отличне господе и госпођа. — Хоћемо ли и ми Срби скорим поћи за примјером еднокрвне браће наше? Зар ће Нови Сад, Земун, Панчево, Кикинда, Сомбор, Бечкерек и Вршац још дуго чекати на отварањ висшег девојачког васпиталишта и училишта? — На ово нека нам дела повольни одговор даду, а за сада имали би приметити да би нам пре свега нужно било, да се по примеру Новог Сада и у осталим горепоменутиим градовима нашим што скорие главне основне девојачке школе са 4 разреда заведу, пак би се по том лакше ове са петим и шестим разреда распрострањити и у висша девојачка училишта преобратити могле.

СИРОТОВОСПИТАЛИШТЕ У УЖГОРОДУ. У едном од пређашњих брџова овога Листа јављено е, како е Нјгово Величаство премиљостиви Цар и Краљ наш Франц Јосиф I. поклонно заводу за васпитавањ кћери и сирота свештеничких у епархији мукачевској едно пространо ераријално здање у Ужгороду (Унгвар). Сад из руског Листа „Свѣтъ“ дознаемо, да е на посредовањ дотичног епархијалног Архиеерея в. кр. уг. министарство просвете и црквених дела одредило 7189 фр. на обновлењ и уређењ истог здања. — Ово с тога јављамо, што држимо, да би и нама за свештеничку и учитељску сирочад овакав завод добродошао био.

ЗАВОДИ ЗА НЕМУ ДЕЦУ. На изображавањ неме деце обраћаю данас државе све више позорности. У Европи има данас до 120 завода за неме и у њима се учи до 4000 деце, и опет е ово мало завода према гомили немих, којих има на 160,000. У заводима тима, окром предмета прописаних за основне школе уче се деца различним занатима, за кројаче, чизмаре, токаре, тикаче, словослагаче и неброј других, те тако буду користни чланови друштва и обштина. Найвише овиких завода били су с почетка приватна предузећа, па кад су стекли име, онда су их владе прекупиле и прогласиле за јавне, да се примаю деца бесплатно. Греота е само, да многи родитељи још не увиђаю корист ове науке, те многи држи своје дете код куће у глупству, а онамо стое заводи, где би се могли изобразити, да буду користни чланови друштва и породица.

ПОПУЊНА УЧИТЕЛСКА МЕСТА. За учитељ у Руми избрани су: Г. Г. Владислав Коњовић, Димитрије Коић и Теодор Огризовић, сва тројица ваљани Сомборски приправници.

УПРАЗЊНА УЧИТЕЛСКА МЕСТА. У горњим Товарнику тражи се србски учитељ. Плата е 310 фр. 6 хватаи дрва и стан. Молбенице

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

имаю се до 16. Окт. поднети Урошу Зорићу пароху и местном школе управителю у Горњи Товарник код Вуковара.

С Т Е Ч А Њ.

За поуненѣ упраздиног места учительке у првом разреду србске основне женске школе у Земуну овим се отвара стечай до $\frac{1}{16}$ Новембра о. г.

Плата се ове учительске састои из 210 фор. а. вр. и 60 фор. у име станарине. Проситељке имаю свое молбенице с доказима о учительској способности до гореозначенога дана подписаном магистрату поднети.

Магистрат ц. кр. воене общине Земунске.

О Б Я В А.

Како са више страна стижу наручбине за „Библичне Повѣсти у библичним речма,“ а друго изданѣ ове књиге сасвим е већ распачано, то овим позивам сваког Господина Учитеља, да ме што пре извести колико би екземплара ове књиге за своју децу ове године потребовао. Ако се довољан број купаца пријави, то ћу одма до 15 дана речену књигу поново штампати дати, тако да до 1. Децембра о. г. сасвим готова буде. — У том случаю објавићу путем Школскога Листа, да е књига готова и да се добити може. Цена ће књизи бити 30 новчића, а различаће се одавде само за готов новац. На сваку десету књигу даћу скупитељима едну књигу на дар, а ко ми скупи 25 комада, тај ће осим тога добити на поклон по едан екземпляр књиге „Мисли о уређењу црквеноправосвѣтних одношај Срба у Аустриском царству.“

Н. Ђ. Вукићевић професор.

Већ ми е досадило опомињати дужнике да се сете на плаћањ, па ипак се ови слабо до сада јављу. Да неби принуђен био у идућем броју имена дугуюћих особа и општина ради мог оправдана јавности предати, па онда издаванѣ Листа прекратити, то овим позивам све, [кои досада за Школски Лист неплатише, да се до конца октобра одуже.

Такође ланске и прекланске многобројне дужнике, коима сам недавно писмене опомене послао, поново позивам да дугове свое исплате, како би уредништво издаванѣм Листа проузроковане свое дугове намирити могло.

Уредништво Шк. Листа.

Лист овај излази двапут месечно.

Цена е на целу год. три форинта, а на по год. 1 фор. 50 нов.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Тискано код Андрије Вагнера.